

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ
FIL. DR. JAN-U. SANDAL INSTITUTE
ALEXANDRU IOAN CUZA UNIVERSITY OF IAȘI
THE COLLEGE OF BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN
OSTROWIEC ŚWIĘTOKRZYSKI
FACULTY OF SOCIAL AND TECHNICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ECONOMICS
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

IV Міжнародна науково-практична конференція

*З НАГОДИ 30-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ
ЕКОНОМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА*

12 травня 2022 року
м. Чернівці

УДК 336.02:330.34(082)

Ф59

Відповідальні за випуск:

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту

П.О. Нікіфоров.

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

О.М. Гладчук.

Фінансові інструменти сталого розвитку економіки :
матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (12
Ф59 травня 2022 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. – 467 с.
ISBN 978-966-423-715-1

До збірника включено тези виступів науковців, представників органів місцевого самоврядування, студентів, присвячені розв'язанню проблем досягнення стабільного розвитку економіки завдяки використанню фінансових інструментів.

УДК 336.02:330.34(082)

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність та точність поданих матеріалів
несуть автори.

ISBN 978-966-423-715-1

© Чернівецький національний
університет, 2022

ЗМІСТ

СУСПІЛЬНІ ФІНАНСИ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

<i>Sandal, J-U.</i> Principles of tithing money in capitalism.....	10
<i>Ihnatišínová, D.</i> Pro-growth tax system in Slovakia.....	13
<i>Pomianek, I., Gasik, S.</i> Convergence of projects financed from EU funds in the municipality of Ków (Poland) with the needs of the local community.....	18
<i>Rakowska, J.</i> The deployment of solar renewable energy vs. investment priorities of local authorities in Poland.....	24
<i>Rahimov, D.</i> Essence of risk hedging strategy.....	28
<i>Shinkevich, G.</i> Swap mechanisms and their use in margin lending transactions.....	31
<i>Варналії З.С.</i> Фінансова безпека України в системі сталого розвитку економіки в умовах війни.....	35
<i>Кічурчак М.В.</i> Особливості державного фінансування суспільних благ в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні	39
<i>Крилов Д.В., Якушко І.В.</i> Особливості цифрової трансформації національної економіки.....	43
<i>Макогон В.Д., Адаменко І.П.</i> Сучасні тенденції розвитку фінансових процесів у сфері соціального захисту населення.....	47
<i>Ставицький А.В., Харламова Г.О.</i> Розробка сучасної науково-обґрунтованої концепції забезпечення реалізації Цілей сталого розвитку в Україні: публічні фінанси.....	50
<i>Ткачук І.Я.</i> Переваги та труднощі запровадження фінансової автономії закладів загальної середньої освіти (на прикладі Чернівецької міської територіальної громади).....	53
<i>Шапошников К.С., Котелевець Д.О.</i> Роль державного регулювання у розвитку цифрової економіки	58
<i>Антохова І.М., Биндю В.А.</i> Особливості функціонування об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах господарювання.....	62
<i>Бак Н.А.</i> До питання про повоєнні реалії державного кредиту в Україні.....	65
<i>Волкова В.В., Волкова Н.І.</i> Монетарні інструменти та їх вплив на розвиток банківського сектору України.....	69
<i>Жаворонок А.В.</i> Дослідження сутності регуляторної політики	73
<i>Ігнатко М.І., Ігнатко Я.В.</i> Діджиталізація як інноваційний механізм управління місцевими фінансами.....	77

Корбутяк А.Г., Сокровольська Н.Я. Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану.....	79
Королюк Т.О., Крижба Д.В. Збалансування місцевих бюджетів в умовах кризи та воєнного часу.....	83
Легкоступ І.І., Ткач В.В. Проблеми та напрями покращення фінансування медицини в Україні.....	87
Леонтович С.П., Радченко О.Д. Бюджетне регулювання національної безпеки України.....	91
Лиса О.В., Кухарєва О.О. Окремі аспекти забезпечення економічної безпеки держави.....	95
Лозиченко О.М. Заощадження домогосподарств та їх роль у розвитку національної економіки	98
Марченко Т.В. Державне фінансування медіа в контексті досягнення “Цілей сталого розвитку 2030”	101
Самошкіна О.А. Стратегічні підходи до бюджетної підтримки агропромислового виробництва.....	106
Сторощук Б.Д. Діалектика прийняття фіскальних рішень в умовах кризових трансформацій економічної влади.....	111
Шулюк Б.С. Проектні облігації як альтернатива банківського кредитування проектів державно-приватного партнерства.....	116
Юрій Е.О., Грубляк О.М. Сучасні реалії та перспективи публічних закупівель в Україні.....	120
Мацур С.М. Ділова мета та економічний ефект контрольованих операцій як ризики фіскальної безпеки підприємств.....	124
Васькевич Є.Ю. Значення фінансового потенціалу країни у контексті сталого економічного розвитку.....	128
Греян А.А., Марченко М.О. Досвід управління публічними фінансами Словаччини: уроки для України.....	131
Драниця І.Я. Державні програми іпотечного кредитування та їх роль у розвитку іпотечного ринку України.....	135
Іщук Д. Пріоритети податкових векторів модернізації публічних фінансів України.....	138
Карпенко Ю.О. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та його переваги.....	142
Ковальчук Н. Оцінка впливу дефіциту бюджету на фінансову безпеку держави	146
Одочук В.С., Кучерівська С.С. Особливості організації публічних закупівель в Україні.....	149

<i>Полухіна К.Д.</i> Фінансування в Україні в умовах сталого розвитку.....	153
<i>Польова О.О.</i> Середньострокове бюджетне планування в Україні та його перспективи.....	157

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

<i>Spilbergs, A.</i> Baltic's banking system resilience in times of growing macroeconomic uncertainties.....	161
<i>Shuper, A.</i> The modern problems of functioning and development of Non-bank financial institutions.....	167
<i>Дзюблюк О.В.</i> Роль монетарної політики у регулюванні економіки в період пандемічної кризи.....	171
<i>Пікус Р.В.</i> Порядок проведення злиття та поглинання в сфері страхування.....	175
<i>Поченчук Г.М.</i> Трансформації фінансового посередництва в умовах цифровізації.....	179
<i>Смагін В.Л.</i> Фінансова грамотність в контексті формування клімату довіри до банківської системи України.....	183
<i>Снігова О.Ю.</i> До проблеми формування напрямів використання коштів фондів повоєнного відновлення України.....	186
<i>Бабух І.Б., Бабух Ю.Ю.</i> Фінансовий маркетинг у сучасних умовах: зміст та завдання.....	190
<i>Ганзюк С.М.</i> Перспективи розвитку банківських інституцій в Україні.....	193
<i>Гладчук О.М.</i> Соціальна відповідальність українських банків в умовах сьогодення.....	195
<i>Дроботя Я.А., Дорошенко О.О.</i> Вплив Національного банку України на бізнес-процеси держави.....	200
<i>Леонтенко О.М.</i> Соціальна відповідальність реклами у сфері фінансових послуг.....	202
<i>Марич М.Г.</i> Фінансова інклюзія: доступність, розуміння, довіра.....	205
<i>Федишин М.П.</i> Фінансова оборона країни в умовах війни	209
<i>Юркевич О.М.</i> Загальні підходи до оптимізації портфеля фінансових інструментів банків	213
<i>Онопрієнко Ю.Ю.</i> Регулювання модернізації європейської банківської системи.....	215
<i>Безп'ята А.А.</i> Інвестиційне середовище здійснення фінансових інвестицій.....	220

<i>Ганзюк К.І.</i> Передвоєнний розвиток банківського бізнесу України.....	223
<i>Поліщук Г.</i> Пріоритети розвитку державних банків та їх місце на фінансовому ринку України.....	226
<i>Попадинець О.І.</i> Становлення та перспективи розвитку криптовалюти.....	229

СТРУКТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ

БІЗНЕСУ ЯК УМОВА СТАЛОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

<i>Lazarenko Y.O.</i> Integrating a strategic sustainable development perspective into management practices.....	233
<i>Tursunova M.Kh.</i> The digital transformation of international for sustainable economic growth.....	237
<i>Пасічник Ю.В.</i> Фінансові аспекти функціонування господарюючих структур агропродовольчого комплексу в умовах воєнного стану.....	240
<i>Плиса В.Й., Плиса З.П., Плиса М.В.</i> Управління ризиками цифрової трансформації бізнес-процесів страховика: методи, технологія та принципи.....	244
<i>Ткаленко С.І.</i> Вплив діджиталізації на глобальний фінансовий ринок.....	249
<i>Хомутенко В.П., Хомутенко А.В.</i> Деякі аспекти визначення упущеної вигоди внаслідок війни в Україні.....	253
<i>Бонарев В.В.</i> Допомога по безробіттю для організації власного бізнесу.....	257
<i>Грешко Р.І., Харабара В.І.</i> Сутність та значення платоспроможності і ліквідності для діяльності підприємств в сучасних умовах.....	261
<i>Губатюк І.В.</i> Основні тенденції розвитку конкурентного середовища на мікро, макро, та мега рівнях в умовах сучасної нестабільності.....	266
<i>Гуменюк М.М.</i> Формування інноваційної активності підприємств.....	269
<i>Керімов П.О.</i> Деформації моделі фінансування бізнесу як результат впливу інституційного середовища в Україні.....	273
<i>Клевчік Л.Л.</i> Особливості формування інфраструктури ринку економічної інформації.....	277
<i>Кобеля З.І.</i> Тенденції розвитку використання digital технологій в управлінні персоналом.....	280

Ковальчук Н.О. Структурні трансформації організації фінансів бізнесу як умова сталого економічного розвитку.....	284
Кравчук І.П. Цифровізація як драйвер зростання та відновлення економіки України.....	288
Кузь В.І. Податкова політика суб'єкта господарювання як засіб підвищення ефективності його діяльності.....	292
Кучерівська С.С. Профспілки чи соціально відповідальний бізнес? А може разом?.....	296
Марусяк Н.Л. Значення фінансової інклюзії для розвитку підприємств.....	300
Марусяк Н.Л., Мартинюк А. Ю. Залучення кредитних ресурсів для розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу.....	303
Микитюк О.П., Онисенко Т.С. Функціонування фінансової системи підприємства в умовах сталого розвитку.....	306
Никифорак І.І. Проблеми ідентифікації нематеріальних активів підприємства.....	308
Танасієва М.М. Напрямки екологізації економіки в умовах сталого економічного розвитку.....	311
Ткач Є.В., Українець І.З. Фінансування стартапів та бізнес-стартерів.....	315
Третьякова О.В., Харабара В.М. Вплив малого бізнесу та досвід ЄС в забезпеченні економічної безпеки України.....	318
Васильків Б.Л. Розширення діяльності ІТ-компаній у сфері Цілей сталого розвитку.....	322
Євчук Х.-І.В. Аналіз утворення сільськогосподарських відходів в Україні в парадигмі циркулярної економіки	325
Мехед А.М. Фінансова безпека підприємств в умовах діджиталізації.....	328
Воробйова В.О., Плиса В.Й. Проблеми формування фінансового потенціалу страхового підприємництва в Україні	331
Врублевський О.Б., Плиса В.Й. Проблеми цільового наповнення стратегії модернізації страхового ринку України в умовах інституціональної невизначеності.....	335
Дирда А.М. Управління персоналом і самоменеджмент в системі управління організацією.....	340
Звіришина А.О. Особливості розвитку добровільного медичного страхування під час пандемії.....	343
Лужна Ю.М., Крихівська Н.О. Цифровізація фінансів у вимірі сучасних реалій	346

<i>Луцан Б.П.</i> Удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб.....	348
<i>Марусяк О.В.</i> Впровадження системи бюджетування для забезпечення ефективних операційних та фінансових рішень на підприємствах.....	352
<i>Палій В.</i> Альтернативні джерела фінансування інноваційної діяльності на підприємствах.....	356
<i>Продан В.Ю.</i> Ключові проблеми підприємств України в умовах військових дій	359
<i>Ратушняк Д.В.</i> Вплив війни на бізнес: як вижити та перспективи подальшого росту.....	361
<i>Снаговська О.О.</i> Аналіз оборотних активів підприємства.....	365
<i>Хлопова К.С.</i> Вплив війни на фінанси підприємства.....	367

ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

<i>Нікіфоров П.О.</i> Фінансова грамотність населення та проблеми поведінкових змін у сфері особистих фінансів в Україні.....	370
<i>Якімова Л.П.</i> Вплив тінізації економіки на поведінку cost-менеджера: оцінка для комунальних підприємств.....	373
<i>Водянка Л.Д., Сибирка Л.А.</i> Емоційний інтелект та лідерство.....	377
<i>Долга Г.В.</i> Фіскальні інструменти державного регулювання.....	380
<i>Заволічна Т.Р., Гордіца Т.М.</i> Фандрейзинг в умовах воєнного стану: особливості маркетингового менеджменту громадських організацій.....	384
<i>Кострубіцький Р.О.</i> Поведінкові фінанси та їх вплив на оцінку вартості бізнесу.....	388

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ «ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 2030»

<i>Hummel D., Seitz J.</i> Challenges for the western monetary authorities due to digitalization and changes in global currency relations” (The role of “Euro” and digital alternatives).....	392
<i>Seitz J., Hoehenberger R., Hummel D.</i> Cryptocurrencies and sustainability – the case of bitcoin.....	401
<i>Лактіонова О.А., Карпова Т.С.</i> Досягнення цілей сталого розвитку європейськими країнами на сучасному етапі.....	411

Бороденко Т.М. Міжнародні організації у забезпеченні сталого розвитку.....	415
Верстяк А.В. Роль глобальної фінансової кризи 2008 року в еволюції еколого-економічних концепцій.....	419
Мисак Г.І. Україна-Канада: стан та перспективи розвитку сучасних міжнародних відносин.....	423
Саєнко О.С., Колесник Н.Я., Мельничук О.А. Сучасні тенденції злиття та поглинання на шляху забезпечення сталого розвитку міжнародних компаній.....	427
Роговська-Іщук І.В., Михайлина Д.Г. Роль золота як резервного активу центральних банків у забезпеченні сталого розвитку світової економіки.....	432
Гуменюк Л.С. Особливості кібер-страхування в процесі адаптації до умов пандемії COVID-19.....	436
Мазур А.В. Залучення міжнародних фінансів у екологічні стартапи.....	439
Галанесі О.О. Інноваційні процеси в Україні.....	442
Зея Р.І. Напрями вдосконалення фінансової системи країни в умовах сталого розвитку	447
Королюк Ю.В. Програма ленд-ліз: історичні та фінансові аспекти.....	450
Лисак О.Ю. Глобальні виклики «зеленої» парадигми суспільного розвитку.....	454
Литвинчук О.В. Зарубіжний досвід ефективного управління зовнішнім державним боргом.....	458
Сав'юк Ю.Т., Фисюк О.Г. Міжнародний досвід податкової політики.....	462

Список використаних джерел:

1. Ігнатюк А.І. Процеси злиття та поглинань: світовий досвід та Україна. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2005. Вип. 75–76. С. 65–67.
2. Македон В.В. Механізми залучення фінансування для здійснення операцій злиття та поглинання компаній. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]*. Сер. : Економіка. 2009. Вип. 12. С. 248-256.

УДК 336.7+004

Поченчук Г.М.

д.е.н., доцент кафедри економічної теорії,
менеджменту і адміністрування

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Значна роль фінансових ринків та фінансових посередників у забезпеченні економічного зростання є беззаперечною, що неодноразово підтверджувалось в дослідженнях провідних вчених ще з часів А. Сміта (відзначав зв'язок зростання торгівлі і промисловості в Шотландії з появою перших банків). Особливого поширення ідеї, що розвиток фінансового посередництва стимулює економічне зростання, набули в другій половині ХХ століття (Акерлоф, Стігліц, Голдсміт, Маккінон, Модільяні, Міллер, Мертон, Мінські та ін.) та зокрема в роботах вчених, що досліджували фінансовий розвиток – П. Арестіса, Р. Левіна, Р. Кінга, А. Деміргук-Кунта, Т. Бека, Р. Раджана, Л. Зінгалеса, Р. Діга, Р. Виши, А. Шлейфера, С. Зерваса, П. Вотчела та ін. Так, фінансовий розвиток можна визначити як багатовимірний процес якісних та кількісних змін фінансової системи, що характеризується зростанням її складності, динамікою функцій, стану, структури, організаційних форм та інструментарію [1, 108]. Результатом фінансового розвитку є трансформація фінансового ринку, фінансового посередництва, що набуває певної специфіки в умовах цифровізації.

Цифровізація як тренд сучасного розвитку зумовлює становлення цифрової економіки, характерними ознаками якої є розповсюдження цифрових технологій на всіх стадіях процесу суспільного відтворення; функціонування ринків на основі цифрових технологій і відповідної цифрової інфраструктури; ускладнення та зростання пов'язаності структур і відносин, їх мережевий характер; формування новітніх цифрових навичок і можливостей. Цифрові інфраструктури характеризують як комплекс технологій, продуктів та процесів, що забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні та мережеві можливості електронної взаємодії, обміну даними, сигналами тощо та працюють на цифровій (а не на аналоговій) основі [2]. В масштабах економіки країни цифрову інфраструктуру можна поділити на тверду і м'яку, кожна з яких включає компоненти, що окремо або в поєднанні впливають на акселерацію економічного зростання:

- опорні (тверді) інфраструктури – фіксована інфраструктура ширококутвого доступу до Інтернету (ШСД – доступ до Інтернету з високою швидкістю передачі даних): магістральні, дистрибуційні та локальні мережі, точки обміну трафіком; мобільна інфраструктура зв'язку та ширококутвого доступу (3G, 4G, 5G); інфраструктура кібербезпеки; радіоінфраструктура (LoRaWan тощо) для проєктів Інтернету речей (сенсори, датчики тощо); інфраструктура супутникового зв'язку; обчислювальна інфраструктура (т. з. хмарна, або віртуалізована, інфраструктура);

- сервісні (м'які) інфраструктури – інфраструктура життєзабезпечення (цифрові медичні, освітянські, транспортні, логістичні та інші системи, системи громадської безпеки); інфраструктура екомерції та е-бізнесу (econtract, e-invoicing, elogistics); інфраструктура державних послуг (e-government); інфраструктура інтероперабельності (API, стандарти європейської ISA); геоінформаційна інфраструктура (прив'язки цифрових даних до просторових об'єктів); блокчейн-інфраструктура; інфраструктура відкритих даних; інфраструктура ідентифікації та довіри (citizen ID, Bank ID, mobile ID);

транзакційно-процесингова інфраструктура (онлайн-платежі, інструменти cashless, сервіси fintech); промислові цифрові інфраструктури (Індустрія 4.0) [3].

Цифрова інфраструктура одночасно виступає як фактором змін фінансового сектору (наприклад, обчислювальна інфраструктура), так і результатом змін (fintech), що зумовлює особливе значення цифровізації для функціонування сучасних фінансових ринків та фінансового посередництва і спричиняє їх зміни. До таких змін можна віднести: інституційні зміни (поява нових організаційних інституцій – необанки, фінтех-компанії); продуктові зміни (поява комбінованих фінансових продуктів, розвиток онлайн фінансових сервісів); зміни структури та механізмів економічних відносин (фінансові екосистеми, платформи, бігтехи, розвиток дистанційних каналів продажів та комунікацій); зміни можливостей фінансової інклюзії та персоналізація взаємовідносин зі споживачами. Такі трансформації, з одного боку, значно розширюють можливості економічного зростання, а з іншого – створюють певні загрози щодо розвитку самих фінансових посередників. Перевагами цифровізації у фінансовій сфері є зростання можливостей та легкість фінансування інноваційних проєктів, стартапів, розширення доступності фінансових послуг та зростання фінансової інклюзії, що, в свою чергу, стимулює процеси економічного зростання через створення нових виробництв і нових робочих місць, скорочення часових витрат на здійснення транзакцій, розширення споживчого попиту на основі фінансової включеності та персоніфікації пропозиції. З іншого боку, цифровізація у фінансовій зумовлює зростання значення твердої цифрової інфраструктури (доступ до інтернет-зв'язку, без якого сьогодні більшість фінансових послуг не можуть бути реалізовані), зростання транзакційних витрат, пов'язаних із забезпеченням захисту даних, налагодженням системи ідентифікації та верифікації, а також – надання фінансових послуг нефінансовими організаціями (наприклад, платіжні та кредитні сервіси бігтехів – Alibaba, Amazon та ін.).

Вище зазначені зміни на мікрорівні, зумовлюють зміни макрорівня – зміни регуляторної діяльності в сфері фінансового посередництва з розвитком, в першу чергу, фінтех-індустрії. В Україні зазначені зміни регламентуються прийнятою

НБУ Стратегією розвитку ФінТеху в Україні до 2025 року та відповідними законами – Про платіжні послуги, Про віртуальні активи та ін. Особливістю регулювання сфери фінтех є можливість використання спеціального режиму – регуляторної «пісочниці». Це такий формат взаємодії регулятора і фінтех-компаній, що через спеціальний правовий режим дозволяє останнім безпечно тестувати свої ідеї, продукти на обмеженому колі користувачів, результатом є подальший розвиток та вдосконалення проекту або його закриття.

Таким чином, можна відзначити, що цифровізація зумовлює зміни фінансового посередництва в контексті інституціональної структури провайдерів фінансових послуг, моделей більш ефективного (прибуткового) комбінування існуючих та появи нових інструментів і можливостей, регуляторного середовища. Трансформація регуляторного середовища відбувається переважно шляхом впровадження підходу «регулювання на основі принципів», оскільки цей підхід ґрунтується на широко сформульованих правилах або принципах для встановлення стандартів ведення бізнесу регульованими компаніями і, відповідно, його легше застосувати до нових бізнес-моделей, що швидко еволюціонують та розвиваються. Використання переваг та нівелювання або зменшення негативу від загроз є одним із вагомих чинників забезпечення розвитку та зростання економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Поченчук Г. М. Інституціональний розвиток економіки в умовах фінансової глобалізації: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 420 с.
2. Краус К. М., Краус Н. М., Поченчук Г. М. Цифрова інфраструктура в умовах віртуалізації та нової якості управління економічними відносинами. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9279>.
3. Фищук В. Цифровая инфраструктура экономического роста. URL: <https://biz.nv.ua/experts/tsifrovaja-infrastruktura-ekonomicheskogo-rosta-1408403.html>.

Список використаних джерел:

1. Гоцій Н. Д. Екологічні стартапи: особливості і перспективи в Україні і в світі. *Подільські читання. Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення*. 2021. С.106-109
2. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
3. Кліматичні інноваційні ваучери: шість українських компаній отримають 240 тис. євро від ЄС та ЄБРР. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news-and-stories/latest-news/klimatychni-innovacijni-vauchery-shist-ukrayinskyh-kompanij-otrymayut-240-tys-yevro-vid-yes-ta-yebrr/>
4. Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
5. Як українські стартапи наближають «зелене» майбутнє. URL: <https://energytransition.in.ua/project/yak-ukrains-ki-startapy-nablyzhaiut-zelene-maybutnie/>

Галанесі О.О.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Проблема активізації інноваційної діяльності надзвичайно актуальна для України. Практична реалізація стратегії інноваційного розвитку економіки потребує насамперед підвищення інноваційної активності на всіх рівнях: держава – галузь – регіон – підприємство. Аналіз впливу інноваційних процесів на економіку України та пошук шляхів їх впровадження є надзвичайно актуальним питанням, адже саме від цих процесів залежить економічний розвиток країни та напрям, куди урядові потрібно рухатися, щоб розвивати економіку держави. Проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств набуває принципового значення, оскільки її вирішення дасть змогу перейти до створення і використання технологій більш високого рівня. Проблематикою інноваційних процесів займалися багато як зарубіжних,

так і вітчизняних вчених, зокрема В.П. Александрову, О.І. Амошу, Ю.М. Бажала, М.І. Долішнього, Г.І. Калитича, О.Є. Кузьміна, О.А. Лапко, Б.А. Маліцького, А.І. Мокія, Д. Львова, Р. Нельсона, К. Поппера.

Метою дослідження є розгляд питань, які стосуються інноваційних процесів: зрозуміти які вони та їхні причини; які є наслідки для економіки та суспільства. Розгляд інноваційних чинників у підвищенні конкурентоспроможності національної економіки та обґрунтування необхідності переходу вітчизняних підприємств на інноваційний шлях розвитку.

«Інноваційний процес - сукупність науково-технічних, технологічних і організаційних змін, що відбуваються у процесі реалізації інновацій; процес послідовного перетворення ідеї на товар, що проходить етапи фундаментальних, прикладних досліджень, конструкторських розробок, маркетингу, виробництва, нарешті, збуту – процес комерціалізації технологій» [1].

Сучасні умови на ринку характеризуються постійною зміною зовнішнього середовища, мінливістю купівельного попиту, наявністю великої кількості підприємств різних форм власності, підвищенням невизначеності та ризику. А отже, для того, щоб вижити та успішно функціонувати, підприємствам необхідно постійно відстежувати і реагувати на всі зміни, що відбуваються в їх конкурентному середовищі з метою збереження своїх позицій на ринку і забезпечення конкурентних переваг. Важливо, щоб засоби та інструменти відповідали ринковій ситуації, що склалася в Україні, та тенденціям її розвитку, а також специфіці діяльності підприємства. Аналізуючи досвід розвинених країн, інноваційність їх економіки характеризується низкою ознак, до яких можна віднести наступні:

- переважна роль в економічному зростанні відводиться виробництву, обробці, поширенню знань та інформації;
- наявність державної інноваційної політики і законодавства, орієнтованого на стимулювання;
- держава і суспільство проявляють ініціативу і готові до сприйняття нових ідей та технологій, їх практичної реалізації в різних галузях;

- переважним є інтелектуальна праця як результат зростання інвестицій у розвиток людського капіталу;
- наявність зрілих і стійких інститутів, що регулюють інноваційне середовище, насамперед, права інтелектуальної власності, ступінь розвитку і тип конкуренції;
- активне використання населенням персональних комп'ютерів, збільшення користувачів мережі Інтернет;
- сформована розвинена інноваційна інфраструктура;
- в економіці переважає п'ятий технологічний уклад і створюються передумови переходу до шостого;
- до 80% приросту ВВП досягається за рахунок реалізації наукоємної продукції та послуг;
- перспективним напрямком розвитку розглядається технологізація реалізації та споживання інновацій, перетворення її в стандартизований процес.

Іншими словами, для зростання національної конкурентоспроможності країни необхідна постійна спрямованість її економіки на пошук, здійснення і впровадження нововведень.

М. Портер, розглядаючи конкурентні переваги твердив, що національний розквіт не дістається у спадок, не є наслідком наявних природних ресурсів або робочої сили, а утворюється. Конкурентоспроможність залежить від здатності підприємств впроваджувати інновації і модернізуватися. Утримання конкурентних переваг стає можливим завдяки постійному вдосконаленню продукції, засобів її виробництва та всіх інших факторів. Фундаментом конкурентних переваг є процес безперервного стимулювання оновлення і вдосконалення [2, 3].

Науково-технічний прогрес (НТП) в буквальному розумінні означає безперервний взаємообумовлений процес розвитку науки і техніки; у ширшому суттєво-змістовному значенні - це постійний процес створення нових і удосконалення застосовуваних технологій, засобів виробництва і кінцевої

продукції з використанням досягнень науки. Сучасна економічна теорія виділяє п'ять основних типів інновацій:

- виробництво нового виду продукції (товарна інновація);
- розробка нового методу виробництва (технологічна інновація);
- створення нового ринку товарів чи послуг (ринкова інновація);
- освоєння нового джерела поставки сировини і напівфабрикатів (маркетингова інновація);
- реорганізація структури управління (управлінська інновація).

Якщо ефективно впроваджувати інноваційні процеси, то це дозволяє згенерувати стратегічні переваги у найбільш конкурентних галузях. Конкурентні переваги досягаються завдяки інноваціям - шляхом використання як нових технологій, так і методів роботи. Обов'язковим фактором є подальше утримання та постійне вдосконалення, тобто постійна циркуляція інновацій у системі підприємства чи країни в цілому. Інновація також означає застосування існуючого науково-технічного, інформаційного та інтелектуального потенціалу з метою подальшого розвитку, підвищення результатів діяльності та якості життя суспільства.

Аналізуючи всі підходи до впровадження інноваційних процесів можемо зробити декілька висновків: по-перше, необхідно спроектувати та втілити в життя комплекс державних програм розвитку економіки. По-друге, створити умови для капіталізації інтелектуальної власності. По-третє, створити систему стимулів, яка сприяла б, вітчизняним і зарубіжним інвесторів залученню банків, а також великих підприємств до інвестування засобів в розвиток венчурних інноваційних фірм і проектів. По-четверте, розробити чітку систему надання державних гарантій кредитуванню перспективних інноваційних проектів. По-п'яте, надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв, проведення антимонопольних заходів, регулювання сфер і об'єктів інвестування інновацій; регулювання фінансових інвестицій.

Отже, інноваційні процеси впливають на розвиток економіки, а високий рівень розвинутої економіки сприяє швидкому й ефективному впровадженню у виробництво інноваційних процесів. Для України чутливими моментами залишаються захист авторських прав, спеціальні організаційно-правові форми роботи підприємств (венчурні фонди, бізнес-ангели), гнучкість податкового законодавства. Позитивний вплив процесів інноваційної діяльності повинен проявлятися в забезпеченні підприємству виробництва конкурентоспроможної продукції, росту фондівіддачі, зниженні фондомісткості продукції; підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості продукції, зростанні рентабельності виробництва продукції і рентабельності підприємства. Дуже важливим в інноваціях є саме науково-технічний прогрес - це постійний процес створення нових і удосконалення застосовуваних технологій, засобів виробництва і кінцевої продукції з використанням досягнень науки. Всі ці чинники дають змогу підприємству нарощувати обороти свого виробництва і тим самим зміцнювати позиції не тільки на своєму, а й на світовому ринку, що у свою чергу призводить до зміцнення статусу країни серед конкурентів. Маючи доволі не поганий потенціал як і в науковій так і в виробничій сферах, Україна, за умов виконання усіх стратегій і систем інноваційного розвитку, може вивести свою продукцію на конкурентно спроможний рівень, адже це і є, на мою думку, головною метою інноваційного розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Ченінога В.Г. Основи економічної теорії: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 411с.
2. О. М. Головінов Інноваційна активність і інноваційні процеси в національній економіці. *Економіка та держава*. № 6 2013, С. 4 - 8
3. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – [пер. с англ. / под ред. В. Д. Щетинина]. М.: Междунар. отношения, 1993. 896 с.
4. Гнатенко І.А. Методологічні аспекти розвитку інноваційного підприємництва: теорія та практика: монографія. Харків: СГ НТМ "Новий курс", 2019. 253 с.

5. Hnatenko I., Kuksa I., Orlova-Kurilova O., Moisieieva N., Rubezhanska V. State regulation of innovative employment in the context of innovative entrepreneurship development. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2019. № 41 (2). P. 228—236.

6. Державна служба статистики України URL: [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

Науковий керівник: Водянка Л.Д., к. е. н., доцент кафедри бізнесу та управління персоналу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Зеля Р.І.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ПВНЗ «Буковинський університет»

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На найближчу перспективу сталий розвиток - це одна з головних цілей економічної політики України, а фінанси - це головне джерело досягнення цієї мети. Для подальшого розвитку економіки України та визначення основних пріоритетів, 30 вересня 2019 року був прийнятий Указ Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [1].

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проектів прогностичних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.

Існує ряд детермінант, які безпосередньо можуть впливати на потоки сталих фінансів (їх спрямованість (сектори), обсяги, масштаби та терміни вкладення (середні чи довгострокові)): соціально-економічне становище країни та рівень доходів населення, технологічний прогрес та інновації, інституційне забезпечення, заощадження, процентні ставки тощо.

Становлення фінансової системи в умовах сталого розвитку має пройти ряд етапів: поступове впровадження сталого фінансування, активний розвиток фінансових продуктів/послуг та інструментів, формування спеціальних інститутів і інституціоналізація процесу (в рамках якої діяльність фінансових інститутів має вибудовуватися відповідно до цілей сталого розвитку), оновлення фінансового менеджменту та організаційної стратегії, зміна фінансової культури.

Довгий час українська економіка характеризувалася макроекономічними дисбалансами - недостатнім рівнем заощаджень, державними бюджетними обмеженнями (які супроводжуються виплатами за зовнішніми боргами), неспівставними з цілями сталого фінансування. Відсоткові ставки в економіці досі залишаються високими (облікова ставка НБУ протягом 2021 р. збільшилася з 6% до 9%), а на початку 2022 р., починаючи від першого дня воєнних дій на території України, значно погіршився фінансовий стан всієї країни. За період воєнного стану бюджет України не збагатився, тому що через бойові дії в більшості українських містах значно понизилась виплата податків та боргів, зараз повністю функціонує лише Західна Україна [2].

На жаль, Україні притаманна інституційна слабкість фінансового сектору, що характеризується «зародковим» станом фондового ринку, а банківська система має невисокий рівень фінансової стійкості. Їй властивий невисокий рівень диверсифікації ринкових фінансових інструментів, обмеженість джерел мобілізації капіталу та відносно низькі темпи запровадження фінансових інновацій. Обсяг довгострокового кредитування комерційними банками залишається обмеженим. При цьому негативно на доступність банківського кредитування впливає монетарна політика, адже заходи з обмеження ліквідності призводять до високих відсоткових ставок за кредитами комерційних банків і негативно впливають на здатність банків фінансувати проекти у сферу економічного розвитку в масштабах, що необхідні для досягнення цілей сталого розвитку країни.

Міжнародні зобов'язання в рамках реалізації цілей сталого розвитку до 2030 р. та вимоги Паризької угоди, зумовили необхідність акумулювання значного обсягу фінансів та «переформатування» фінансової системи України, головною метою якої є мобілізація державного та приватного капіталу, спрямування його на розвиток країни.

Основними завданнями фінансової системи в сучасних умовах є «обслуговування» сектору реальної економіки й надання широкого спектру фінансових послуг для домогосподарств. Стратегія сталого фінансування повинна узгоджуватися з основними стовпами соціальної справедливості, тобто це інвестиції в людський капітал та сприяння збільшенню рівня зайнятості.

Окрім прийняття стратегічних документів і впровадження відповідних заходів, стале фінансування потребує формування спеціальної політики та її послідовної реалізації, що стимулюватиме учасників ринку сприяти «екологізації» фінансового сектору й переходу до сталого розвитку. Реалізація відповідної політики, на нашу думку, має відбуватися за умови взаємодії центральних та регіональних органів управління з урахуванням процесу децентралізації, забезпечення рівномірного розвитку регіонів та їх інфраструктурного забезпечення.

Отже, оновлення фінансової системи сприятиме швидшому переходу до сталого розвитку країни. Але за відсутності чітких політичних дій, розробки уніфікованих та кодифікованих нормативно-правових актів, створення єдиного координаційного центру, що опікуватиметься питаннями сталого розвитку, велика частина зусиль, що вже докладаються країною за підтримки міжнародних партнерів у даному напрямку буде знівельована.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. Нормативні та прикладні засади формування фінансової системи України в умовах сталого розвитку. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/normatyvni-ta-prykladni-zasady-formuvannia-finansovoi-systemy-ukrainy-v-umovakh-stalogo-rozvytku>

3. Сталий розвиток країн ЄС: методика й індикатори оцінювання. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-3_0-pages-20_32.pdf

Науковий керівник: Третьякова О.В. к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

УДК 339.7

Королюк Ю.В.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПРОГРАМА ЛЕНД-ЛІЗ: ІСТОРИЧНІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ

Програма ленд-лізу була найбільшою програмою іноземної допомоги воєнного часу, коли-небудь реалізованою або задуманою. Вона була створена під час Другої світової війни, щоб змінити гру в конфлікті, оскільки дозволяла Америці поповнювати запаси союзників швидко і без трудомістких перешкод в процедурі постачання. Міністерство торгівлі підрахувало, що Сполучені Штати передали товарів і послуг сумою більше 50 мільярдів доларів протягом періоду війни (за цінами 1941-1945 років). Сьогодні після стількох років інфляції, важко оцінити суму витрат. Якщо враховувати, що середні загальні витрати федерального уряду в той період становили 63,3 мільярди доларів на рік, це допомагає зрозуміти масштаб програми ленд-лізу [1, с. 265].

В першу чергу, програма була призначена для Великої Британії. Вартість операцій у війні проти Німеччини майже виснажила британські валютні та золоті резерви. А без цих коштів Британія більше не могла купувати життєво важливі військові боєприпаси американського виробництва, які вона закуповувала ще з початку війни. Тому президент США, Франклін Рузвельт, був рішуче надуманий задовольнити потреби Британії. Вже через кілька місяців було підписано закон про ленд-ліз. Закон дозволив Америці забезпечити Великобританію величезною

кількістю військових матеріалів, незважаючи на нездатність Британії оплатити товари. Рузвельт порівняв план із наданням сусіду в борг садового шланга, щоб сусід міг загасити пожежу в його будинку. Сусід повертав шланг «неушкодженим» або, якщо він був розбитий, чи мав дірки, утворені під час пожежі, замінював його на новий. Якщо коротко, це було субсидією [2, с. 8].

Протягом наступних місяців Рузвельт залучив більше країн до списку одержувачів допомоги. Він заявив, що США забезпечить всі країни, які бажають протистояти агресії. Туди увійшли, крім Британії, Радянський Союз, Китай, Франція та інші.

Поставки програми ленд-лізу мали всі можливі форми. Вони включали військову техніку, таку як: літаки, кораблі, танки, стрілецька зброя, верстати, обладнання для будівництва доріг і аеродрому, промислові хімікати та комунікаційне обладнання. США також відправляли одяг та продукти харчування. Крім того, одержувачі ленд-лізу брали недороблені товари, зокрема шерсть та шкіру для уніформи [3]. Продовольство складало у ленд-лізі особливу статтю. Американці визнавали, що величезні замовлення буквально змусили їх створити цілі галузі з виготовлення концентратів, консервів (борщі, супи, каші в брикетах тощо) [4].

Тож програма від США передбачала, що всю сплату за техніку та поставки інших товарів можна було зробити після закінчення війни. Також платили лише за вцілілу техніку або повертали її назад. Понад це, Америка практично всі борги своїм союзникам пробачила.

На сьогодні, є багато міфів та правдивих, але маловідомих фактів про допомогу США та Великої Британії Радянському Союзу. У радянські роки існував міф, що Москва нібито оплачувала ленд-ліз золотом, але насправді під час війни СРСР сплатив лише 2,5 мільйона доларів США у вигляді деревини, хутра і золота, тобто це близько чверті від усієї допомоги [5]. Маловідомим є факт, що у найсуворіші часи зими 1942 року постачання продовольства по "ленд-лізу" змогли дещо збільшити харчовий раціон населення блокадного Ленінграду [5].

Радянський Союз до останнього не хотів афішувати допомогу союзників, щоб слава від перемога були лише їм. Проте, багато сучасних істориків вважають, що без американських грошей та товарів СРСР міг би Другу світову війну програти [6]. Але не варто забувати і про безліч благодійних фондів, створених для збору коштів на користь Радянського Союзу у всьому світі, надавали допомогу і приватні особи. Причому така допомога йшла навіть з Африки та Близького Сходу.

Після закінчення війни програма ленд-ліз трансформувалась у "план Маршала" по наданню допомоги для відновлення економіки "дружніх" демократичних держав, навіть якщо ці держави під час війни були ворожі США.

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року Росії в Україну, зумовило необхідність і актуальність відновлення програми, яка б забезпечувала Україну необхідною додатковою військовою допомогою. Зараз це може стати важливим фактором у страшній війні. Бен Кардін, сенатор США, прокоментував: «Наш двопартійний законопроект покращує здатність президента зміцнювати оборону України, захищати невинних мирних жителів, а також захищати наших союзників по НАТО на передовій...» [7].

На сьогодні закон про ленд-ліз для України матиме такі основні переваги: по-перше, військову допомогу зможуть надати в скороченому терміні. По-друге, Україна зможе отримати будь-яку зброю, на яку подасть запит. По-третє, у безпековій та оборонній сферах Америки, допомога Україні стане пріоритетним завданням.

Для України програма матиме величезне значення, оскільки в країні просто немає бюджету на такі витрати. Скоротяться бюрократичні тяганини і військова допомога зможе якнайшвидше надійти, щоб захистити країну від неспровокованої агресії [8]. І для США узгодження цієї програми матиме позитивні моменти: двопартійна підтримка – знак єдності всупереч спробам розділити Захід, зокрема самих американців, а також впровадження програми дасть змогу продемонструвати і супротивникам, і союзникам здатність Америки швидко реагувати на нові загрози. Більше того, програма буде вигідною

американським підприємствам, які працюють у сфері військової промисловості. А це допоможе економіці рухатися вперед.

Цей законопроект показує нам важливий сигнал довіри в перемогу України, тому що в перше програму було створено як вирішальний фактор перемоги у війні. Відновлення ленд-лізу має на меті зупинити диктатуру і злочини проти українців.

Список використаних джерел:

1. Erlandson Marcus R. Lend-Lease: An Assessment of a Government Bureaucracy. В кн.: The Big 'L'—American Logistics in World War II. Washington, 1997. 447 с.
2. Warren F. Kimball. The Most Unsordid Act. - North Charles Street Baltimore, Maryland: Johns Hopkins University Press, 2019. 295 с.
3. Mark Seidl, The Lend-Lease Program, 1941-1945. URL: <https://www.fdrlibrary.org/lend-lease> (дата звернення 29.04.2022).
4. Іванов А. Ленд-ліз - внесок у Перемогу. *День*. №156. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/lend-liz-vnesok-u-peremogu> (дата звернення 29.04.2022).
5. 10 фактів про ленд-ліз або хто переміг у другій світовій війні. *TCH*. 21.04.15. URL: <https://tsn.ua/blogi/themes/politics/10-faktiv-pro-lend-liz-abo-hto-peremig-u-drugiy-svitoviy-viyni-422615.html> (дата звернення 29.04.2022).
6. Закон про ленд-ліз від США: що це таке і як вплине на економіку України. *TCH*. 29.04.22. URL: <https://tsn.ua/ato/zakon-pro-lend-liz-vid-ssha-scho-ce-take-i-yak-vpline-na-ekonomiku-ukrayini-2032177.html> (дата звернення 29.04.2022).
7. Chris Alexander. Lend-Lease for Ukraine: US revives WWII anti-Hitler policy to defeat Putin. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/lend-lease-for-ukraine-us-revives-wwii-anti-hitler-policy-to-defeat-putin/> (дата звернення 29.04.2022).
8. Andrew Desiderio. In the fight against Putin, Senate unanimously approves measure that once helped beat Hitler. URL: <https://www.politico.com/news/2022/04/06/senate-unanimously-approves-lend-lease-00023668> (дата звернення 29.04.2022).

Науковий керівник: Легкоступ І. І., к.е.н., асистент кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри міжнародної економіки та світових фінансів
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ «ЗЕЛЕНОЇ» ПАРАДИГМИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Людству з кожним роком доводиться все частіше і частіше замислюватися про той шлях, яким воно йде. З початку промислової революції у світі людина не замислювалася про те, яку шкоду його діяльність завдає довкіллю. Люди просто про це не знали. Промислова революція породила ту економічну модель розвитку, яку використовують люди й досі. Звичайно те, що ця модель ефективна, адже вона існує вже не один десяток років. Ця модель отримала назву "коричнева економіка". Проте, витрати її використання стають дедалі очевиднішими. Причини глобальних фінансових, енергетичних та екологічних криз корінням сягають десятиліття інтенсивного та нераціонального вилучення та використання природних ресурсів поряд з поганим управлінням [1].

Люди стали усвідомлювати, які загрози несе у собі використання даної моделі розвитку, тим більше стали замислюватися про те, що світ потребує нового вирішення проблеми. Вирішенням цієї проблеми є зелена економіка.

«План для зеленої економіки» був підготовлений Едвардом Барб'єром та його доповідь під назвою Новий Глобальний Зелений Курс, був випущений у квітні 2009 р. Він закликав уряди виділяти значну частку фінансових коштів у зелені сектори для досягнення цілей. Цей курс також запропонував основу для зелених програм стимулювання та для сприятливої внутрішньої та міжнародної політики [2].

Для системного переходу до «зеленої» економіки та інклюзивного зростання відповідні цільові показники екологічної стійкості мають бути закладені у стратегічну нормативну базу. Зелена модель економіки передбачає

кардинальну зміну всієї структури економічної діяльності та забезпечення балансу трьох видів капіталу (фінансового, людського та природного), тому її розробка має належати до ведення Міністерства економічного розвитку, що відповідає за національне стратегічне планування. Сучасна модель «зеленої» економіки має сприяти виходу країни на нові продуктивні, сервісні та технологічні ринки. Вчасно реагуючи на останні глобальні виклики, моделі зеленої та інклюзивної економіки, здатні не лише зменшити соціальне розшарування та підвищити соціальний добробут, а й забезпечити політичну стійкість країни [3].

Нині одним із пріоритетних завдань країн G20 є пошук додаткових можливостей глобальної та національних фінансових систем з мобілізації «зеленого» фінансування. Щорічні вкладення ресурсів у виконання національних планів переходу на модель стійкого до зміни клімату соціально-економічного розвитку явно не відповідають потребам в інвестиціях, які оцінюються десятками трлн дол.

У 2017–2018 рр. кілька країн G20, включаючи КНР та Бразилію, законодавчо затвердили пакети документів, що регулюють сферу «зелених» фінансів. Так, у «Посібнику зі створення «зеленої» фінансової системи в Китаї», до «зелених» віднесено фінансові послуги, призначені для економічної діяльності, яка спрямована на покращення навколишнього середовища. Подібна діяльність охоплює фінансування та управління ризиками проектів. У посібнику наголошується, що система «зелених» фінансів включає інституційні механізми, які використовують такі інструменти, як спеціалізовані кредити, облігації, індекси, а також страхові фонди та фонди розвитку. Головна мета створення «зеленої» фінансової системи полягає у мобілізації та підвищенні мотивації приватного капіталу до інвестування у галузі, що забезпечують сталий розвиток [4].

На момент 2021 р. виявлено позитивні досягнення у галузі зеленого фінансування у світі, а саме збільшення обсягу ринку зелених облігацій до 1,7 трлн дол та очікування СБІ щодо збільшення ринку до 3 трлн дол до кінця

2022 р. Доктор Ма Джун, співголова робочої групи G20 зі стійкого фінансування та Майкл Шерен, старший радник Банку Англії відзначили тренди розвитку сталого фінансування в Китаї та Великобританії. На обох ринках відзначається зрушення у бік транзитних фінансів [5].

З 2017 р. ЄАБР профінансував проекти відновлюваної енергетики на суму понад 540 млн дол із загальною встановленою потужністю близько 500 МВт. У 2020 р. Правління ЄАБР затвердило Програму розвитку відновлюваної енергетики на 2020-2024 рр., яка передбачає фінансування до 600 млн дол для проектів з такою потужністю.

За підсумками обговорення Головою та членами Ради було наголошено на важливості концептів інклюзивності та стійкості, а також соціального та транзитного фінансування для надання компаніям капіталу, необхідного для зміни сучасних бізнес-моделей. Робота у цих напрямках буде продовжена Центром у 2022 р. поряд з подальшою роботою [6].

Робота з покращення «зеленого» фінансування також відбуватиметься у країнах ЄС. Відбувається впровадження екологічної відповідальності у повсякденну діяльність зеленого банкінгу, облік факторів сталого розвитку при розробці продуктів та стратегії банку, таких як «зелене» кредитування, формують звички клієнтів у банківському бізнесі бути більш чуткими до довкілля. Також банки переглядають свою внутрішню та зовнішню діяльність.

Американська сторона також впливає на стійке «зелене» фінансування у вигляді інвестиційних майданчиків. Американська платформа EarthFolio пропонує інвесторам формувати портфелі, що мають екологічну, соціальну спрямованість. А також впроваджують тенденцію до зелених інновацій у будівництві: сонячні батареї, оптимальне розміщення вікон, використання довговічних, відновлюваних із меншим споживанням води та сировини матеріалів під час будівництва, які одержують із природних джерел, системи збору дощової води для використання у каналізаційній системі, скорочення відходів будівництва [7]. Навіть у такому регіоні, який розвивається, як латинська Америка, вперше зелені облігації з'явилися в 2014 р., хоча в інших

регіонах земної кулі перші випадки залучення капіталу для здійснення проектів, пов'язаних із кліматом, належать до 2007 р. Зростання загального обсягу емісії у 2019 р. пов'язане, мабуть, з емісіями сертифікованих кліматичних державних облігацій Чилі на 1,4 млрд дол і на 861 млн євро. Найбільш амбітні плани у Бразилії, яка поставила за мету скоротити викиди на 37% до 2025 р. та на 43% до 2030 р. порівняно з рівнем 2005 року. Звичайно, для того, щоб поставлені цілі були виконані, зелене фінансування має розширитися.

Отже, «зелена» економіка формує інструменти сучасного управлінського інструментарію, що враховує безліч особливостей людини як суб'єкта соціально-економічних і природно-господарських відносин. Наявні політичні ініціативи на міжнародному та національному рівні на підтримку вектора «зеленого» економічного та фінансового зростання. «Зелена» модель розвитку сприяє економічному процвітанню та соціальному добробуту, оскільки забезпечує матеріальну віддачу та послуги від природних активів. Майже 70% населення світу залишається небайдужим та вносить вклад у розвиток «зелених» економік країн. Є великі перспективи розвитку даної теми і у подальшому.

Список використаних джерел:

1. Green Economy Initiative. Linkages to Sustainable Consumption and Production :веб-сайт. URL: <http://www.unep.fr/scp/marrakech/pdf/SCP-GE%20Workshop%20presentation%20Steven%20Stone.pdf> (дата звернення: 02.04.2022)
2. Навстречу «зеленой» экономике: путь к устойчивому развитию и искоренению бедности : веб-сайт. URL: http://www.un.org/ru/development/sustainable/ger_synthesis.pdf (дата звернення: 03.04.2022)
3. The green economy: trade and sustainable development implication. URL: http://unctad.org/en/docs/ditcted20102_en.pdf (дата звернення: 03.04.2022)
4. Establishing China's Green Financial System. Final Report of the Green Finance *Task Force*, 2015. p.56. URL: <https://www.cbd.int/financial/privatesector/china-Green%20Task%20Force%20Report.pdf> (last accessed 05.04.2022)
5. Центр зеленых финансов МФЦА подвел итоги 2021 года. *Международный финансовый центр* : веб-сайт. URL: <https://aifc.kz/ru/press-relizy/tsentr-zelenyh-finansov-mftsa-podvel-itogi-2021-goda/> (дата звернення: 06.04.2022)

6. Welcome to AIFC Green Finance Centre. Report 2021, p.10-13. URL: www.gfc.aifc.kz (last accessed 07.04.2022)

7. Earthfolio by Blue Marble Investments. Green economics. URL: <https://www.earthfolio.net/about-us/> (last accessed 08.04.2022)

Науковий керівник: Скрипник Н.С., к. е. н., доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

УДК 330

Литвинчук О.В.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Університет державної податкової служби України,
Навчально-наукового інституту фінансів та цифрових технологій

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Зважаючи на політичну та економічну кризу, у якій опинилась Україна в даний період часу, усе більш важливого значення набувають питання забезпечення достатньої фінансової бази для вирішення і нагальних проблем соціального забезпечення, і досягнення стратегічних цілей стосовно подолання економічних труднощів. У даному контексті, враховуючи значний обсяг зовнішнього державного боргу України та тенденції до постійного його значного зростання, важливим завданням владних структур є розробка та реалізація ефективної стратегії управління зовнішнім державним боргом України. На наш погляд, у даному питанні доцільно звернутися до прогресивного зарубіжного досвіду подолання боргових проблем, який можна адаптувати до вітчизняних реалій.

Насамперед слід зазначити, що Україна як за абсолютними, так і за відносними показниками, далеко не є лідером по величині державного боргу

серед країн світу. Першість по даному показнику у світі займає США. Державний борг даної країни, згідно даних ЦРУ, наведених у Світовій книзі фактів, становить 15 трлн. 930 млрд. дол. США [1]. Серед країн-лідерів по обсягу державного боргу можна також відзначити: Японію (12009,5 млрд. дол. США), Німеччину (2759,4 млрд. дол. США), Італію (2445,5 млрд. дол. США), Францію (2109,8 млрд. дол. США) [2, с. 13]. Згідно Світової книги фактів Україна займає 39 місце у світі за рівнем боргових зобов'язань (135 млрд. дол. США) [1]. Вітчизняна ж офіційна статистка визначає рівень державного та гарантованого державою боргу станом на 31.01.2014 р. в обсязі 73,2 млрд. дол. США, у тому числі зовнішнього державного й гарантованого державою боргу –37,3 млрд. дол. США [3].

Серед світових лідерів по показнику обсягу державного боргу є країни, які успішно справляються із надмірною зовнішньою заборгованістю, тому розглянемо досвід управління зовнішнім державним боргом окремих із них.

У Сполучених Штатах Америки управління державним боргом здійснює Бюро державного боргу, що функціонує при Казначействі зазначеної держави. Зазначене бюро (офіс) здійснює аналіз боргової політики держави, розробляє стратегію запозичень та відсоткових ставок, відповідає за випуск та продаж державних цінних паперів [4, с. 148].

Варто вказати, що у США більш, як 90 % всіх запозичень держави складають державні цінні папери. Такий самий показник характерний і для Великобританії. У багатьох інших зарубіжних державах широко застосовуються державні боргові цінні папери. Зазначений досвід, на нашу думку, слід застосовувати й Україні.

Державні облігації США досить популярні у населення. Серед облігацій Казначейства США виділяють векселі (з терміном погашення до 1 року); ноти (з терміном обігу до 10 років), бонди (із строком обігу більше 10 років); TIPS (індексовані облігації) тощо [5, с. 42]. Важливим питанням боргового регулювання, що визначає успішність боргової політики держави, є вибір та оптимальне поєднання різноманітних методів управління державним боргом.

За великого обсягу зовнішнього державного боргу, при кризових явищах та несприятливих умовах уряди часто вдаються до реструктуризації державного боргу, що передбачає зміну початкових умов позики. Успішними прикладами такої боргової стратегії є сек'юритизація зовнішнього державного боргу в Болгарії, часткова конверсія зовнішнього боргу держави у внутрішній шляхом емісії похідних цінних паперів в національній валюті у Казахстані. В Україні назломі тисячоліть також було здійснено масштабну реструктуризацію зовнішнього державного боргу, що допомогло вийти їй із боргової кризи.

У світі відомі дві організації, які успішно здійснюють реструктуризацію державних боргів – Паризький і Лондонський клуби кредиторів. Перший проводить перегляд боргових зобов'язань перед офіційними кредиторами. Лондонський клуб спеціалізується на проведенні реструктуризації комерційних державних позик.

В основному комерційними кредиторами, стосовно яких використовують різноманітні схеми реструктуризації боргів, являються іноземні комерційні банки й власники облігацій державної зовнішньої позики. Заборгованість перед комерційними банками реструктуризується через укладення угод з Лондонським клубом кредиторів, котрі можуть передбачати списання певної частини боргу чи використання конверсійних схем, застосування спеціальних пільгових програм, які підтримуються офіційними спонсорами. Реструктуризація заборгованості за облігаціями передбачає, зазвичай, здійснення сек'юритизації із дисконтом. Для країн, що розвиваються, для реструктуризації їх комерційних боргів застосовуються пільгові програми – Програма зниження боргу та план Брейді [6].

Отож, аналіз зарубіжного досвіду ефективного управління зовнішнім державним боргом дозволяє визначити наступні шляхи вдосконалення вітчизняної практики у даному контексті:

1. Департаменту боргової та міжнародної фінансової політики Міністерства фінансів України доцільно надати більш широкі повноваження при одночасному забезпеченні більшої прозорості та відкритості його діяльності.

2. Потрібно прийняти спеціальний закон стосовно управління державного боргу, який би чітко визначив порядок та засади здійснення такого управління.

3. Стосовно законодавчого обмеження розмірів державного боргу:

- по-перше, в Бюджетному кодексі України обмеження величини державного й гарантованого державою боргу на рівні 60 % фактичного річного ВВП слід зменшити до 35 %, що дійсно відповідає критичній межі для нашої країни;

- по-друге, доречно законодавчо обумовити граничні межі темпів приросту державного боргу за рік сумою обсягів капітальних видатків державного бюджету за цей же бюджетний період.

4. Необхідно розвивати ринок державних цінних паперів України, здійснювати диверсифікацію видів державних облігацій та інших боргових державних цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Державний борг України та країн світу 2011-2013 роки (складові, географія, динаміка) // Info-Light. URL: <http://infolight.org.ua/content/derzhavniy-borg-ukrayini-ta-krayin-svitu-2011-2013-roki-skladovi-geografiya-dinamika>.

2. Боргономіка: ТОП-10 країн з найбільшим держборгом. *Контракти*. 2011. № 40. С. 12–15.

3. Статистичні матеріали по стану державного боргу України на 31.01.2014 / Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive>.

4. Управління державним боргом : навч. посіб. / За ред. Прутської О. О. К. : ЦУЛ, 2010. 216 с.

5. Державний кредит : навч. посіб. / Лубкей Н. П., Ткачук Н. М., Горин В. П. та ін. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 140 с.

6. Доліновська О. Я. Світова практика реструктуризації зовнішніх державних запозичень. *Ефективна економіка*. 2011. №12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=848>.

Науковий керівник: Коляда Т.А., кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник.

Сав'юк Ю.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Фісюк О.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Україна на шляху економічних реформ вже досягла деяких успіхів, проте у сучасних умовах подальшим крокам заважають як військова агресія РФ, так і внутрішні проблеми фінансового менеджменту та законодавства. Подальшого реформування потребує податкова система та політика. На наш погляд, для цього потрібно уважно вивчити зарубіжний досвід оподаткування та застосувати найкращі його аналоги в Україні. Отже, розглянемо міжнародний досвід податкової політики на прикладі деяких країн, які досягли на цьому шляху позитивних результатів.

Сингапур став економічно дуже розвинутою державою завдяки грамотному державному плануванню та вільному ринку. Тут існує сприятливе для бізнесу середовище, відносно вільне від корупції та прозоре, стабільні ціни, та один з найвищих валових внутрішніх продуктів на душу населення у світі. Сьогодні ми розглянемо саме податковий аспект їхньої економічної політики.

Сингапур доволі сильно вирізняється серед інших країн своїм ставленням до оподаткування. Ставка податку на прибуток компаній в Сінгапурі становить 17%, що трохи менше, ніж в Україні (18%). Проте подальшого оподаткування капіталу акціонерів не передбачено. В Україні ж бізнес сплачує 18% податку на прибуток, а потім ще 5% податку на дивіденди. У Сінгапурі немає податку на приріст капіталу, а прибуток, отриманий від продажу нерухомості, не підлягає оподаткуванню. В Україні ж при продажу нерухомості компанії сплачують 5% коштів, отриманих від продажу. У Сінгапурі не підлягає оподаткуванню

прибуток від продажу цінних паперів і фінансових інструментів. Резиденти сплачують податки тільки з доходів від джерела в Сінгапурі за прогресивною ставкою від 0% до 20%. Замість українського ПДВ сингапурці сплачують податок на товари і послуги — 7%. Також варто зазначити, що структура податкових надходжень у бюджет відрізняється від ситуації в Україні. В Сінгапурі більшу частину займають податок на прибуток і індивідуальний прибутковий податок, тоді як в Україні це ПДВ і податок на доходи фіз. осіб.

Досвід Сінгапуру показує що варто дозволити бізнесу розвиватись своїми темпами і дати більшу свободу для підприємств. Створити сприятливі умови інвестування і розвитку передових технологій.

Швеція не досягла таких значних успіхів як зазначений раніше Сінгапур, але вона показує приклад протилежної податкової політики. Швеція має найвищі серед скандинавських країн податки та рівень централізації як влади, так розподілу державного бюджету. Податки у Швеції досить великі, в окремі роки становили понад 50 % валового внутрішнього продукту (ВВП), у тому числі прямі — 25,3, непрямі — 14,7, на соціальне страхування — 16,5%. Стандартна ставка ПДВ становить 25%, максимально можливий рівень стандартної ставки для Євросоюзу. Податок на прибуток стягується за пропорційною ставкою 26,3%. Особливістю державної податкової системи Швеції є її соціальна спрямованість. Близько 60 % усіх витрат бюджету використовується на охорону здоров'я, соціальне забезпечення, освіту та культуру. Внаслідок проведення такої політики є високий рівень соціального забезпечення громадян, особливо пенсіонерів та інвалідів. Таку економічну політику називають спеціальним терміном “Скандинавський соціалізм”. Однак, в такому підході є і мінуси. Зважаючи на централізацію та відсутність конкуренції система медичного та соціального забезпечення останнім часом почала відставати у якості послуг, що надаються.

Податкова система Сполучених Штатів значно відрізняється від систем європейських. Першочергово з тієї причини, що США - федералізована і децентралізована країна, в якій існує чітке розмежування між федеративним

урядом, і урядами штатів. Через це оподаткування в США здійснюється за складною системою, оскільки сплата податків встановлюються на цих двох рівнях.

Податок на прибуток не обчислюється від суми загального доходу. Після розрахунку загального доходу, платникам дозволено відняти деякі витрати, які вони здійснили, як такі, що не оподатковуються (відсотки за кредит на навчання студента, плата за навчання, витрати на переїзд платника у зв'язку зі зміною місця роботи тощо). Застосовується також прогресивна ставка податку (10-37%) в залежності від суми отриманого доходу. Доречним буде вкотре підкреслити диференційованість штатів і в даній тезі: так, до прикладу, у штатах Техас, Вайомінг, Флорида, Аляска, Невада, Південна Дакота та Вашингтон немає прибуткового податку штату. А в Нью-Гемпширі та Теннессі стягуються тільки податок на дивіденди та процентний дохід. США відмовилися від прогресивного оподаткування прибутку для підприємств, згідно з чим прибуток компаній підлягав оподаткуванню за ставками до 35 %. З 2018 року встановлена фіксована ставка корпоративного податку на прибуток на рівні 21 %. На рівні штату ставки корпоративного податку можуть варіюватись від 1 до 12%, проте в деяких штатах податок на прибуток не стягується взагалі. Протягом останніх 5 років можна спостерігати, як бізнес з штату Каліфорнія “переїжджав” до прикладу до штатів Флоріда, Техас, чи Юта. Ця тенденція розвивається і зараз.

Це наочно демонструє децентралізованість США, і значну різноманітність фінансової політики окремих штатів. Податкова система США через унікальну структуру самої країни має значні відмінності і особливості, важкозрозумілі і непритаманні для європейців, але є її елементи, які варто запозичувати, інтегрувати і розвивати. Податкова система США надає людині свободу і гнучкість у частковому спрямуванні сплачених податків на вигідні їй пільги, що демонструє функціонування податкової системи США першочергово задля блага громадян.

В Аргентини немає податкового кодексу. Порядок сплати податків регулюється окремими законами. За податки на прибуток, майно, і додану

вартість відповідає виконавча влада. Усі зібрані податки розподіляються нею між кожною провінцією за заздалегідь укладеною угодою. Уряд Буенос-Айресу та більшість провінцій країни уклали угоди про уникнення подвійного оподаткування. Резиденти сплачують податок на прибуток зі всіх своїх доходів, а нерезиденти – лише з доходів, отриманих у цій країні. Ставка податку на прибуток в Аргентині становить 35%. Ставка податку на додану вартість- 21%. Рівень оподаткування доходів домогосподарств в Аргентині доволі високий, біля 47 % заробітної плати працівника сплачується у формі різних податків та зборів. Це провокує виведення значної суми коштів за кордон, або в тіньову економіку. Близько 120 млрд. дол. аргентинці тримають за кордоном, ця сума дорівнює державному боргу країни.

Аналізуючи податкову політику Аргентини, можна дійти висновку, що як і фінансова, вона вимагає тривалої непростої реформації і коригування. Дефолт, який країна пережила на початку ХХІ століття, був найбільшим в історії людства. Донині дослідники першопричин і сутності проблеми не дійшли єдиного висновку в оцінці як тогочасної політики як уряду, так і МВФ. Єдиним вагомим висновком з вивчення ситуації є той, який свідчить про колосальну корумпованість в країні. В цьому плані досвід Аргентини схожий на наш. Позитивним моментом податкової системи в Аргентині можна назвати внески на пенсійне забезпечення. Прийнятий у жовтні 1993 р. пенсійний закон започаткував утілення в Аргентині не накопичувальної системи на зразок чилійської, а змішаної, яка поєднувала елементи і розподілу, і накопичення.

Звісно, повністю скопіювати економічну політику якої-небудь країни для нас неможливо. Існує дуже багато факторів які впливають на її вибір починаючи із розміру країни і її ресурсів і закінчуючи навіть соціально-культурними факторами. Та застосувати окремі елементи, вдало їх поєднати і синтезувати наш власний шлях, користуючись досвідом інших країн, можна і навіть треба.

Список використаних джерел:

1. Кушніренко О. Не знаєте, як зробити податкову реформу? Подивіться на Сінгапур! *Інституту економіки і прогнозування НАН України. 2015. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ne-znajete-jak-zrobiti-podatkovu-reformu-podivitsja-na-singapur-962/>* (Дата звернення: 28.04.2022).

2. Карлін М. І. Фінанси країн Європейського союзу, навч. посібник, 2011. 639 с.

3. Карлін, М.І., Ліповська-Маковецька. Податкові системи країн Америки: навч. посібник, Вежа-Друк Луцьк. 2016. 240 с.

Науковий керівник: Легкоступ І. І., к.е.н., асистент кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ

СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

22 травня 2022 року

м. Чернівці